Prosjektmerket "Vi gjør verden bedre"

Aktivitetspakke «Bærekraft»

Innhold

Innhold 1

Møteforslag til beverkoloni og flokk 2

Møteforslag til tropp 7

Møteforslag til førerpatrulje 9

Møteforslag til roverlag 12

Leker 14

- Bildelek - Hvem skal ut? 14
- “Loop” - Ordlek om bærekraft 15
- Brettspill om FNs bærekraftsmål (30-60 min) 16

Seremonier 17

Prosjektforslag 18

- Prosjekt: Humlehus 18
- Prosjekt: Humlehage 21
- Prosjekt: Strandrydding 25
- Prosjekt: Byttemarked 27
- Prosjekt: Du blir hva du spiser 30

Tematurer 32

- Tematur: Ikke-motorisert tur 32
- Tematur: Zero Waste tur 32
- Tematur: Helt på BÆR(ekrafts)TUR 33

Møteforslag til beverkoloni og flokk

Fagstoff

http://miljoagentene.no/miljofakta/
https://www.framtiden.no/gronne-tips/fritid/slik-kutter-du-utslipp-av-mikroplast.html
https://www.framtiden.no/tips/slik-kan-du-redusere-engangsplasten
https://www.framtiden.no/tips/slik-reduserer-du-matsvinnet-hjemme
https://forskning.no/2018/01/urovekkende-mye-plast-i-arktis/produsert-og-finansiert-av/norsk-polarinstitutt
https://forskning.no/forurensning/2018/02/mikroplasten-synker-til-havets-bunn
https://forskning.no/miljo-naturvitenskap/2014/12/enorme-plastmengder-i-havet
https://forskning.no/2016/10/skal-finne-ut-hvor-skadelig-mikroplast-er/produsert-og-finansiert-av/sintef
http://www.wwf.no
https://miljostatus.miljodirektoratet.no/

1. Åpning (10 min)

Vanlig åpningsseremoni.

Fortell om møtets tema, eventuelt les en historie og forklar hvordan den henger sammen med det dere skal gjøre i dag.

2. Søppeljakt (25 min)

Hvorfor

For å tenke over hvor mye søppel mennesker kaster fra seg andre steder enn i søppelkassa.

Bidrar til følgende programmål

S-4 Ta ansvar i samfunnet, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.

Forberedelse

Bestem på forhånd hvilket område dere skal samle søppel i, og avtal at møtet begynner der, slik at dere slipper å bruke tiden på å gå. Ha med plastposer (brukte), skarpe pinner og/eller hansker til plukking av søppel. Hvis dere planlegger å putte søppelet dere samler i søppelsekker og levere det til gjenvinning, husk at sekkene skal være gjennomsiktige. Flere gjenvinningsanlegg har sluttet å ta imot f.eks. sorte søppelsekker.

Gjennomføring

Samle søppel i nærområdet. Lag gjerne en liten konkurranse om hvem som klarer å finne mest søppel.

Samle alt søppelet i en haug når dere er ferdige, og spør speiderne om de synes det er mye eller lite. Se på noe av det dere har funnet, og prøv å finne ut hvem som har kastet det og hvorfor. Er det mye emballasje fra for eksempel godteri og annet barn liker?

Diskuter: Hva slags avfall er det – plast, metall, tre og papir eller farlig avfall? Hva bør man gjøre med de forskjellige typene avfall?

3. Hva skjer med søppel i naturen? (15 min)

Hvorfor

For å gi speiderne kunnskap om søppel og få dem til å forstå hva søppel gjør med naturen når det kommer på avveie.

Bidrar til følgende programmål

S-6 Tilegne deg naturkunnskap.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.

Forberedelse

Quiz: Ha med et ark med spørsmål og svaralternativene – ett eksemplar per familie/kull. Hjelp speiderne med å lese og forstå spørsmålene og svaralternativene, og la dem diskutere i familien/kullet og bli enige om hva de skal svare.

Postløype: Skriv ut og heng opp poster (istedenfor å laminere, bruk plastlommer som kan gjenbrukes neste gang), og lag eventuelt løypemerking for å vise veien mellom postene. Husk å ta ned postene og merkebånd når dere er ferdige.

Gjennomføring

Aktiviteten kan gjennomføres som postløype eller quiz. Ved postløype, er det bedre å la speiderne diskutere seg fram til et svar selv, uten å gi dem svaralternativer. Mange av spørsmålene kan besvares på flere forskjellige måter, og gjennom diskusjon kan speiderne selv oppdage at det finnes flere riktige svar. Fasiten kan eventuelt skrives på baksiden, men det beste er om lederen er med og går løypa, og kan gi speiderne en fortløpende tilbakemelding på hver post.

Poster/spørsmål:

1. Hva skjer med søppelet som blir kastet i naturen?
2. Hvor lang tid tar det for plast å gå i oppløsning i naturen?
3. Hvorfor er det dumt å kaste fra seg søppel i naturen?
4. Spiser fisker og fugler plast?
5. Finnes det øyer av plast i havet?
6. Hvorfor finnes det så mye søppel i havet?
7. Hva kan vi gjøre med forsøpling av havet?
8. Hva kan vi gjøre med forsøpling i nærmiljøet?

Svar på quizen:

OBS! Noen av feil-svarene er faktisk ikke langt unna sannheten – snakk gjerne med speiderne om dette når dere går gjennom resultatene.

1.
   a. Kommunen sender noen for å rydde det opp en gang i året.
   b. Det kan bli liggende i naturen lenge uten å gå i oppløsning.
   c. Det går i oppløsning når det får litt regn på seg.

2.
   a. 400–600 år
   b. 400–600 måneder (ca. 30–50 år)
   c. 400–600 dager (ca. 1–2 år)

3.
   a. Mennesker kan snuble over søppelet og slå seg når de er på tur.
   b. Dyrene liker ikke søppelet fordi det lukter rart, og unngår områder med mye forsøpling.
   c. Søppelet forurenser naturen, og kan skade fugler, dyr og fisker.

4.
   a. Ja, men bare de dummeste av dem.
   b. Nei, det smaker ikke noe godt og er vanskelig å få ned.
   c. Ja – spesielt tror mange fisker og sjøfugler at plastbiter er mat.

5.
   a. Ja, flere små stater i Stillehavet har begynt å bruke søppel til å bygge opp nye landområder for å bekjempe stigningen av havnivået.
   b. Ja, på en måte; det finnes flere havområder på størrelse med et stort land som er tettpakket med mikroplast.
   c. Nei, alt søppelet som havner i havet, synker raskt til bunnen.

6.
   a. Plast og annet avfall blir for det meste båret ut i havet av elvene, som er sterkt forsøplet mange steder i verden.
   b. Båtfolk har for vane å kaste fra seg søppelet på havet.
   c. Myndighetene i mange land har bestemt at søppelet skal kastes i havet.

7.
   a. Vi må samle alt søppelet ved hjelp av fiskenett og ta det med til land.
   b. Vi må forby de landene som produserer mest søppel, å bruke plast.
   c. Vi må sørge for at mindre søppel produseres, og at så mye som mulig søppel blir kildesortert og gjenvunnet.

8.
   a. Vi må slutte å kaste søppel, og spesielt plast og annet skadelig avfall, i naturen og på gata.
   b. Vi må sette opp flere søppelkasser, spesielt i skogen og på strendene.
   c. Vi må sette opp overvåkningskameraer overalt og følge med på hvem som kaster fra seg søppel på feil steder.

Nyttige fakta: Ifølge tall fra 2016 kastes det hvert år 12 millioner tonn plastavfall i verdens hav. Det er det samme som at 10 store søppelbiler fullastet med plastavfall tømmer lasset sitt i havet hvert eneste minutt, 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Et søppelfelt flere ganger så stort som Norge (i hvert fall over 1 million kvadratkilometer) flyter rundt i det nordlige Stillehavet. Beregningene tyder på at det også sør i Stillehavet finnes et 2,5 millioner kvadratkilometer stort felt med plastpartikler, ifølge BBC. Disse feltene er ikke faktiske øyer, men kan sammenliknes med en tynn havregrøt, og består av mange millioner små og store plastbiter som flyter rundt rett under havoverflaten, og sakte brytes ned til mikroskopiske biter som synker til havbunnen. Det finnes foreløpig for lite kunnskap om dette, men mange forskere studerer problemet og arbeider med mulige løsninger.

Mye av plasten i naturen er mikroplast. Mikroplast er plastbiter under fem millimeter. Mikroplast forurenser havområdene fra pol til pol. De finnes i åpent hav, på strender, på de mest avsidesliggende øyer og i dyphavet. Plast inneholder stoffer som tilsettes for å forbedre de ønskelige egenskaper av plastproduktet. Mange av disse tilsetningsstoffene er uønskede i naturen og kan lekke ut av plasten. I tillegg kan mikroplastpartiklene absorbere miljøgifter som finnes i naturen fra før. Dyr får i seg mikroplast, og dermed utsettes for både mikroplastpartiklene og miljøgiftene i dem. Det har negative effekter for livet i havet.

Ifølge prosjektet «Save the North Sea», dør rundt én million sjøfugl og hundre tusen pattedyr og skilpadder årlig, som følge av at de spiser eller blir skadet av plastavfall. Det er foreløpig ukjent om mikroplast kan være farlig for mennesker som får i seg den via mat.

4. Mikroplastlek (10 min)

Hvorfor

For å bevege seg litt samtidig som man lærer om forurensning av havet.

Bidrar til følgende programmål

S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.
V-7 Utvikle evne til empati og solidaritet.

Gjennomføring

Forklar at leken handler om hvordan mikroplasten fra tannkrem, kosmetikk, klær, bildekk og plastsøppel på avveie havner i magene på fisker og sjøfugler. Små biter av plast "rømmer" ut gjennom renseanlegg, som ikke klarer å stoppe så små plastbiter. Etter hvert havner mikroplasten i havet, hvor den blir spist av fisker og fugler. Fiskene og fuglene som har spist for mye mikroplast, blir syke.

Del inn speiderne i to grupper – de fleste av speiderne er plastbiter, mens noen få andre er fisker og fugler. De befinner seg på hver sin side av renseanlegget, som er lederne som står på rekke og holder hender. For å komme ut i havet må plasten komme seg gjennom renseanlegget. Lederne kan prøve å stoppe speiderne ved å sperre veien for dem med armer og bein, men får ikke lov til å ta tak i dem. De som har sluppet gjennom, begynner å bevege seg rundt i "havet". Fiskene og fuglene løper rundt og prøver å "spise" mikroplasten. Når en plastbit er "spist", henger den seg på fuglen/fisken ved å holde fast rundt livet, armen, beinet eller skuldrene på speideren (ikke halsen!). Jo flere plastbiter en fugl/fisk har "spist", desto flere plastbiter klenger seg til den og gjør det vanskelig å bevege seg.

Leken avsluttes når alle plastbitene er spist opp. Spør speiderne hva de tenker om at tilsvarende skjer i virkeligheten. Er det enkelt for en fisk eller fugl å overleve hvis den ikke er helt frisk?

5. Søppelkunst (25 min)

Hvorfor

For å gjøre både barn og voksne oppmerksomme på hvilke problemer plastsøppel skaper for livet i havet, samtidig som man gjør noe kreativt og viser at søppel er verdifull hvis den brukes på riktig måte.

Bidrar til følgende programmål

S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.
S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
S-14 Engasjer deg i aktuelle samfunnsproblemer eller kriser, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.

Forberedelse

Dere trenger lim, teip, stiftemaskin, papir/papp eller annet som speiderne kan bruke til å lage kunstverkene sine.

Mens speiderne holder på med de andre aktivitetene, kan en av lederne sortere og skylle søppelet i en balje med såpevann. Legg det på gamle aviser for å la det renne av seg. Hjelp eventuelt til med en hårføner eller et håndkle.

Det kan i tillegg være lurt å samle og klargjøre noe plastsøppel på forhånd, før møtet, slik at dere er sikre på at dere har nok passende søppel å ta av.

Gjennomføring

Speiderne skal lage en kollasj av en fisk eller en fugl av plastsøppelet de har samlet inn. Speiderne kan enten lage hvert sitt kunstverk, eller samarbeide i mindre grupper.

Underveis kan dere snakke om hva som skjer med plast i naturen, og speiderne kan komme med forslag til hva annet man kan gjøre med / lage av plastsøppel. Spør speiderne hvorfor de tror så mange kaster fra seg søppel på gata og i naturen, og hva som kan gjøres med det.

De ferdige kunstverkene kan tas med hjem, henges opp i speiderlokalet eller for eksempel på en lokal skole eller rådhus etter avtale. Tips gjerne lokalavisa om det hvis dere planlegger å overrekke kunsten til for eksempel ordføreren. Kanskje redaksjonen kan tenke seg å lage en sak om miljøengasjementet blant speiderne?

6. Avslutning (5 min)

Oppsummer hva dere har gjort på møtet og gjennomfør vanlig avslutningsseremoni.

Følg opp med å skrive en e-post til foreldre hvor dere forteller hva speiderne har lært og oppfordrer dem til å produsere mindre søppel (se lenke til tips fra Framtiden i våre hender).

Møteforslag til tropp

1. Åpning (10 min)

Fremgangsmåte

Gjennomfør en vanlig åpningsseremoni med ord for dagen og introduksjon av møtets tema.

Dere kan i tillegg bruke følgende sitat:

Det er nok ressurser i verden til alles behov, men ikke til alles grådighet – Mahatma Gandhi

eller

Vi må leve enkelt. Mange ting og stort forbruk gjør oss ikke lykkeligere. Prøv å gjøre livet litt enklere ved for eksempel selv å lage ting du trenger. Dyrk din egen (økologiske) mat om du kan, og kjøp varer som er produsert lokalt. Vi må kjempe mot grådighet og egoisme. – Mahatma Gandhi

2. Nyt på nytt (60 min ++)

Hvorfor

Speiderne blir bevisste på og lærer at det går an å lage nye ting av gamle materialer, og setter pris på å nyte det nye.

Bidrar til følgende programmål

S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
S-14 Engasjer deg i aktuelle samfunnsproblemer eller kriser, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.
K-13 Utvikle din fantasi og evne til improvisasjon.

Forberedelser og utstyr

- Gamle plagg eller andre tekstiler som er slitt eller dere ikke bruker
- Tegnesaker / kritt til å tegne på tøy
- Linjaler og målebånd
- Knappenåler
- Sakser
- Nål og tråd, og eventuelt symaskin

Ta med noen tips til eller eksempler på hva som er mulig å lage av gamle klær. Det er mulig å låne noen bøker på biblioteket om å sy om klesplagg. Det finnes også mange morsomme ideer på nett, for eksempel på Pinterest, som dere enten kan skrive ut eller vise på skjermen. Bruk lenkene nedenfor eller bare søk på "upcycling clothes".

-
- https://thesewingloftblog.com/
- https://no.pinterest.com/frangipammie/refashioning-upcycling-repurposing/
- https://no.pinterest.com/allfreesewing/upcycled-sewing-patterns/
- https://www.allfreesewing.com/Refashioning-and-Upcycling

Aktiviteten fungerer best innendørs, men kan gjennomføres ute når det er passelig vær for å kunne sitte stille ute og jobbe. Ark og tegnesaker kan også benyttes for å planlegge.

Det kan være lurt å ha med noen som er vant til å sy eller sy om plagg, og som kan bidra med tips og veiledning. Kanskje en eller flere av speiderforeldrene kan tenke seg å bidra, hvis det ikke finnes "tekstildesignere" blant lederne eller roverne?

Fremgangsmåte

Speiderne finner fram tekstilene de har tatt med seg. De får i oppgave å diskutere to og to, eller i patruljen, hva de forskjellige tekstilene kan gjøres om til. De kan benytte seg av tegneutstyr og tegne hva de ønsker å lage hvis de ønsker det, eller gå rett på sak og begynne å jobbe med tekstilene.

Husk at hvis de nye kreasjonene skal holde en stund, kan det være lurt å avslutte dem på en symaskin. Når dere er ferdige med det dere har lagd, kan dere ta bilde av resultatet og dele i sosial media med emneknaggene #nytpånytt | #speiding | #bedreverden

Husk også å bruke gjenstanden/plagget i hverdagen :-)

3. Fremkomstmiddel-bingo (15 min)

Hvorfor

Øke bevisstheten rundt hvilke transportmidler man bruker i hverdagen og hvordan man forflytter seg.

Bidrar til følgende programmål

S-2 Utvikle evnen til å tenke kritisk, gjøre deg opp egne meninger og ytre dem i ulike fora.

Forberedelser og utstyr

Bingoskjemaene skrives ut og klippes opp etter antall speidere. Det går to speidere per ark. Alle trenger noe å skrive med.

Bingoskjema: https://goo.gl/kUiVc6

Fremgangsmåte

Speiderne får utdelt hvert sitt skjema, og skal nå mingle rundt med de andre og finne ut hvem som har brukt de forskjellige fremkomstmidlene. Når de finner en person som har gjort det som står i en rute, får man den personen til å skrive navnet sitt i den ruten.

Hvis dere er flere deltakere enn det er ruter på skjemaet, kan en person bare skrive navnet sitt i én rute, men det er lov å være fleksibel dersom antallet ikke går opp.

Den som først får fylt opp en rad (bortover), vinner bingoen. Etter at en har fått bingo, kan dere eventuelt fortsette leken for å se om noen greier å fylle hele skjemaet.

Når dere er ferdige, samle alle bingokortene og diskuter om det finnes et mønster i troppens reisevaner. For eksempel om alle sykler eller går til skolen, eller om flertallet blir kjørt. Snakk om hvorfor speiderne eventuelt ikke bruker miljøvennlige reisealternativer mer enn de gjør, og hvordan de kan forbedre sine reisevaner.

4. Avslutning (5 min)

Oppsummer hva dere har gjort på møtet og gjennomfør vanlig avslutningsseremoni.

Møteforslag til førerpatrulje

1. Åpning (5 min)

Gjennomfør førerpatruljens vanlige åpningsseremoni.

Dere kan i tillegg bruke følgende sitat:

While none of us can do everything;
each of us can do one thing. If each of
us does one thing, we have the ability
to create remarkable change. Do Something Today
- Robyn O'Brian (forkjemper for mer bærekraftig matproduksjon og sunnere mat)

2. Ta tempen "Bærekraft" (30 min)

Hvorfor

For å gi speiderne mulighet til å reflektere rundt hva begrepet "bærekraft" betyr og hvor bærekraftig deres livsstil er.

Bidrar til følgende programmål

S-2 Utvikle evnen til å tenke kritisk, gjøre deg opp egne meninger og ytre dem i ulike fora.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.

Fremgangsmåte

Speiderne skal ta stilling til en rekke påstander, og bokstavelig talt plassere seg langs et tenkt termometer hvor varmt står for enig og kaldt er uenig Troppslederen kommer med påstander som hver enkelt tar stilling til. De som er enige går til den ene siden, og de som er uenige til motsatt side, ev. står midt imellom hvis noen er usikre. Underveis snakker man om hvorfor alle står der de står.

Ta stilling til følgende påstander:

- Jeg kjøper eller får ofte nye ting (f.eks. klær, mobiltelefon e.l.)
- Jeg tar alltid med meg eget handlenett/ryggsekk i stedet for å kjøpe plastpose.
- Jeg er opptatt av hvor og hvordan ting jeg kjøper er produsert.
- Jeg vil heller bruke sykkel, tog og buss enn bil
- Jeg foretrekker å reise med tog fremfor fly
- Jeg er bevisst på å skru av lyset i rom jeg går ut av
- Jeg kaster ikke søppel på gata, og tar alltid med meg søpla mi hjem igjen når jeg er på tur.
- Jeg plukker opp søppel ute og tar det med til nærmeste søppelkasse.
- I familien min er vi flinke til å reparere og kjøpe brukt istedenfor nytt
- Jeg kunne tenke meg å kjøpe klær på Fretex eller finn.no
- Jeg har mange ting som jeg ikke trenger
- Jeg er flink til å kildesortere, og kaster ikke farlig avfall i søppelet.

3. Forberedelse av aktivitet "Nyt på nytt" til troppsmøtet (30 min)

Hvorfor

Forberede førerpatruljen på aktiviteten "Nyt på nytt", ved å være kreative og jobbe med idéer som kan brukes.

Bidrar til følgende programmål

S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
K-7 Få erfaring med bruk av arbeidstegninger, oppskrifter og planleggingsverktøy.
K-8 Få øvelse og kunnskap innen bruk og vedlikehold av ulike redskaper.
K-9 Få erfaring i å bruke forskjellige naturmaterialer og andre typer materialer.

Fremgangsmåte

Troppsmøtet om bærekraft handler om å lage noe nytt ut av gamle materialer, og på denne måten nyte det nye (derav tittelen "Nyt på nytt"). For at førerpatruljen skal være godt forberedt, må dere bruke litt tid på å sette dere inn i aktiviteten og jobbe kreativt med idéer på forhånd. I tillegg må dere kartlegge hvem som har relevante ferdigheter som dere trenger for å gjennomføre møteopplegget.

Arbeidet med denne oppgaven kan gjøres på flere måter. Dere kan for eksempel kartlegge ferdigheter først, og basere idédugnaden på hva dere allerede er gode på. Alternativt kan dere finne idéer og velge ut hva dere vil gjøre først, og deretter tilegne dere nødvendige ferdigheter når dere vet hva dere vil gjøre.

Hvis dere ser på https://no.pinterest.com/frangipammie/refashioning-upcycling-repurposing/ , finner dere mange gode forslag til hva dere kan gjøre. Det skal ikke så mye til for å sette tankeprosessene i gang.

Her er også noen konkrete forslag:

- Bestikkpose (kan lages av de fleste tekstiler)
- Ullhals/pannebånd (kan lages av en slitt/hullete ullstillongs)
- Handlenett eller en veske (kan lages av slitesterke tekstiler)
- Tøyposer til gymtøy eller sortering av klær i tursekken (kan lages av de fleste tekstiler)
- Brødkurv e.l. (kan lages av kombinasjon av to plagg, f. eks. olabukse/genser og en skjorte)
- Koseleke eller hånddukke (lages av gamle t-skjorter eller sokker)
- Mobiletui (lages av mykt stoff, for eksempel flis eller bomull)
- Oppbevaringsoppheng til småverktøy eller kontorrekvisita (bruk for eksempel baklommer fra gamle bukser og skjørt)
- Pute- eller stoltrekk (kan lages av en ullgenser, skjerf eller sjal)

Dere *må* ikke lage noe av tekstiler. Dersom førerpatruljen har forslag til andre materialer eller kommer opp med andre idéer, er det helt innafor å justere opplegget. Andre ting dere kan lage er kule knaggrekker eller hyller til speiderhuset, blomsterkasser, verktøykasser, sorteringsløsninger til småverktøy eller kontorrekvisita m.m.

4. Papirtøflus (30 min) (Ekstra oppgave hvis førerpatruljen vil)

Hvorfor

For å lære at enkle ressurser kan brukes til noe nyttig. Kult og morsomt særpreg førerpatruljen kan bruke.

Bidrar til følgende programmål

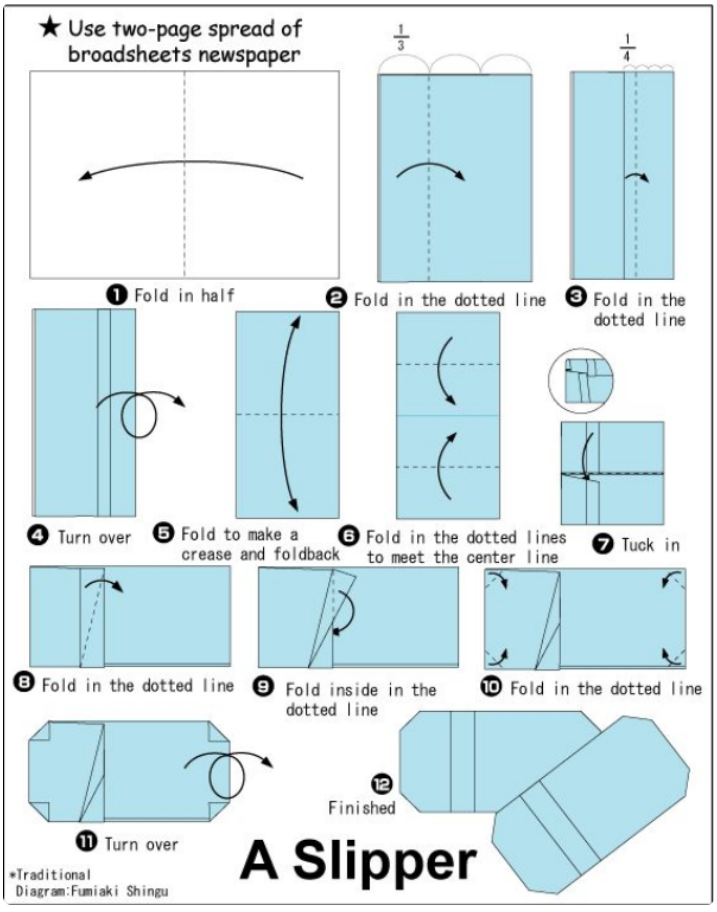
S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
K-7 Få erfaring med bruk av arbeidstegninger, oppskrifter og planleggingsverktøy.
K-9 Få erfaring i å bruke forskjellige naturmaterialer og andre typer materialer.

Forberedelser og utstyr

Gamle aviser

Fremgangsmåte

Hver speider får én avis hver. Tøflene brettes etter instruksene i bildet under. Tøflene kan benyttes som innesko i møtelokalet.

Kilde: Fumiaki Shingu, Origami Club http://en.origami-club.com/newspaper/slipper/index.html

5. Avslutning (5 min)

Gjennomfør vanlig avslutningsseremoni.

Møteforslag til roverlag

Fagstoff

- Arters roller i et økosystem: https://ndla.no/nb/node/99669
- Vannets kretsløp: https://snl.no/vannets_kretsløp_i_naturen
- Se også artikkel i Speideren nr. 3/2016 (16+)!

1. Åpning (10 min)

Gjennomfør en vanlig åpningsseremoni med introduksjon av dagens tema. Forklar hva et økosystem er, og at jorda er et lukket økosystem som kan simuleres i en glasskrukke eller annen lufttett beholder.

2. Lukket økosystem (90 min ++)

Hvorfor

Forstå hvordan alt henger sammen et økosystem, og hvordan menneskelig påvirkning truer balansen.

Bidrar til følgende programmål

S-6 Tilegne deg naturkunnskap.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.
K-12 Utvikle nysgjerrighet, og få øvelse i å utføre vitenskapelige eksperimenter.
L-1 Utvikle forståelse for speidingens verdigrunnlag og viktige særtrekk ved egen organisasjon.

Utstyr

- Glasskrukke eller annen gjennomsiktig beholder med lokk til hver deltaker
- Grus/småstein
- Jord
- Småkryp
- Mose og diverse planter
- Vann - gjerne fra en naturlig vannkilde (bekk, tjønn e.l.)

Forberedelse

Ved hjelp av en glasskrukke eller annen lufttett beholder, skal vi lage et lukket økosystem der vannet, oksygenet, og karbondioksidet går i bane helt av seg selv inne i beholderen.

Møtet bør gjennomføres utendørs, slik at dere kan sanke det dere trenger mens dere holder på.

Gjennomføring

Økosystemet må bestå av en lufttett beholder (f.eks. glasskrukke med gummipakning.) Jo større beholderen er, desto større og mer komplekst blir økosystemet.

Steg 1

Fyll litt grus/stein i bunnen av beholderen (1-2 cm). Fyll 1/5 av beholderen med jord. Jorda skal være fuktig, så det kan hende dere må tilføre litt vann.

Steg 2

Ha oppi plantene, noen småkryp, og lukk beholderen. Om dere har brukt mye vann, kan det være lurt å vente litt med å lukke, slik at det overflødige vannet kan fordampe. Når beholderen lukkes, er det viktig at den er helt tett. Hvis ikke kan for mye av vanndampen slippe ut, og plantene tørker ut.

Steg 3

Sett beholderen på et sted med mye lys, men helst ikke direkte sol. En glasskrukke fungerer som et drivhus: om den står i direkte sollys, vil temperaturen øke raskt. Når krukka er plassert, kan dere følge utviklingen over en periode. Har dere klart å få en balanse mellom de ulike elementene i krukka, kan den i teorien vare evig.

Steg 4

Dette lille eksperimentet viser hvordan de ulike tingene i et økosystem påvirker hverandre. Hva vil skje dersom man:

- Fjerner plantene?
- Gir det for mye sol?
- Fjerner vannet?
- Fjerner nedbryterne?

Jordkloden er også et lukket økosystem, om enn mye større enn en glasskrukke. Hva vil skje med jordkloden og dens befolkning (både mennesker og dyr) dersom man:

- Fjerner plantene ved å hugge ned regnskogene?
- Gir den for mye sol ved å ikke tillate at varmen og lyset slipper ut i verdensrommet igjen?
- Fjerner vannet, eller fordeler det feil?
- Fjerner nedbrytere eller andre deler av økosystemet?

Hvordan står det til med økosystemet vi hører til? Hvordan påvirker vi mennesker det?

6. Avslutning (5 min)

Oppsummer hva dere har gjort på møtet. Har dere lært noe nytt, eller ser dere naturen fra et nytt perspektiv? Hva kan dere gjøre for å holde liv i økosystemet vårt?

Leker

Bildelek - Hvem skal ut?

Hvorfor

En diskusjonslek for å bli kjent med sentrale ord og begreper innenfor bærekraftig utvikling, og oppdage forskjeller og likheter mellom begrepene.

Bidrar til å nå følgende programmål

S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning
K-3 Utvikle din evne til observasjon og iakttagelse.

Forberedelser

Skriv ut bildene i vedlegget “En må ut – Bærekraft” og del arkene i to, slik at det er ett sett med fire bilder per ark.

Fremgangsmåte

Hvert sett inneholder fire bilder hvorav tre hører sammen, og ett skiller seg ut. Speiderne skal plukke ut det som skiller seg ut og forklare hvorfor. Vær klar over at det like gjerne kan være det positive som det negative som skal ut. Speiderne må begrunne valgene de gjør, og i utgangspunktet kan det være andre løsninger enn dem fasiten foreslår.

Bruk de vanlige familiene/kullene, eller del enheten inn i mindre grupper, og del ut 1–2 bildesett som hver gruppe skal diskutere. Ta en kort oppsummering i fellesskap etterpå.

"Loop" - Ordlek om bærekraft

Hvorfor

Ordlek for å bli kjent med ulike ord og uttrykk som er viktige når man snakker om en bærekraftig utvikling.

Bidrar til å nå følgende programmål

S-2 Utvikle evnen til å tenke kritisk, gjøre deg opp egne meninger og ytre dem i ulike fora.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning

Forberedelser og utstyr

Vedlegg "Loop 1" og "Loop 2" skrives ut, og hvert kort klippes ut. Hold kortene fra de to vedleggene adskilt, slik at de kan brukes i to forskjellige runder. Fasit skrives ut til lederen. Kortene finner du her

Fremgangsmåte

Loop er en enkel, morsom og aktiviserende kortlek for å trene på begreper knyttet til bærekraft. Spillet består av to sett (Loop 1 og Loop 2) med 27 kort med begrep og beskrivelser innenfor temaet bærekraftig utvikling. Alle kortene er delt i to. Øverst på kortet står det et utsagn eller en beskrivelse av et begrep. Nederst på kortet finner du et begrep. Den øverste og nederste delen på kortet henger ikke sammen, og målet er å finne begrepet som passer din beskrivelse på et annet kort.

La hver speider trekke et kort fra en boks eller lignende. Dersom det ikke går opp med antallet speidere i enheten, kan noen trekke to, eller to kan gå sammen om et kort. Speideren som har reist lengst til speidermøtet med et miljøvennlig transportmiddel får lov til å starte. (Det er det samme hvem som begynner.) Loopen kan gjennomføres flere ganger, eller dere kan prøve neste loop.

Leken starter med at en speider leser forklaringen øverst på kortet. Den som mener å ha begrepet nederst på sitt kort, skal svare. Hvis det er riktig, fortsetter leken ved at speideren leser utsagnet øverst på sitt eget kort.

På den måten vil forklaringene og begrepene gå på rundgang, før den til slutt kommer tilbake til utgangspunktet, som er hvor den første speideren startet.

Her er et eksempel med tre kort:

Speideren med kortet til venstre starter, og sier: «Hva heter det når alle trær i et område hogges ned?»

Speideren som har kortet i midten svarer: «Avskoging.», og fortsetter med å si: «Et system av rør. Noen leder vann til hus og andre brukes for å kvitte seg med skittent vann, urin og avføring.»

Slik fortsetter loopen til alle kortene er brukt opp.

Brettspill om FNs bærekraftsmål (30-60 min)

Hvorfor

Bli kjent med FNs bærekraftsmål og hvilke spørsmål, tema og utfordringer som ligger i disse.

Bidrar til å nå følgende programmål

S-12 Utvikle forståelse for hvordan likheter og forskjeller påvirker samfunnet.
S-14 Engasjer deg i aktuelle samfunnsproblemer eller kriser, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.

Forberedelser og utstyr

Spillet er for 4–6 spillere

- Saks
- Fargeblyanter/tusjer
- Lim
- Utskrift av spillebrettet (A3-størrelse), veiledningen og spillkortene (A4-størrelse)
- Klipp ut og fargelegg spillebrikkene
- Klipp disse spillkortene og sortér kortene etter bærekraftsmål (1–17)

Fremgangsmåte

Det er 63 felter på spillebrettet, og hver spiller kaster terning for å flytte brikken sin. Hver spiller setter brikken sin på startfeltet. Dere bestemmer selv hvem som skal begynne.

Brikken kan flyttes ett felt for hver prikk terningen viser.

Hvis brikken lander i bunnen av en stige, får man flytte brikken til toppen av stigen.

Hvis brikken lander i toppen av en vannsklie, faller man ned til bunnen av sklia.

Hvis brikken lander på et av de 17 bærekraftsmålene, trekker spilleren et kort etter hvilket nummer en stopper på. En av de andre spillerne leser spørsmålet. Ved riktig svar får spilleren lov til å fortsette og kaste terningen én gang til.

Spilleren som først lander på feltet "2030" har vunnet! Dere må kaste nøyaktig nummer for å komme i mål. Hvis terningen viser for mye, må dere flytte brikken tilbake det antall felter som terningen viser ekstra.

Seremonier

Det er vanlig at møter, turer og andre arrangementer i speideren starter og slutter på en spesiell måte – åpningsseremoni og avslutningsseremoni. Dere har kanskje en som dere bruker til å åpne speidermøtene med. Hvis ikke, får dere her noen tips til hvordan dere kan lage en. En seremoni skal skape en hyggelig og rolig stemning, gi speiderne trygghet ved at de møter noe kjent og gi en følelse av fellesskap og tilhørighet i enheten eller patruljen.

- Bruk gjerne levende lys – dere kan for eksempel lage en speiderlilje eller et annet symbol
- Ha faste plasser – da vet alle å finne sin plass
- Bruk sitat eller replikker fra deltakerne, eller ha et fast ord for dagen som dere leser opp

Les og lær mer om seremonier i Lederveiledning: Speidermetoden.

Her er noen gode ord som kan brukes i en åpningsseremoni:

" Blå er vår eneste himmel
grønn er vår eneste jord.
Her er vår eneste fremtid.
Nå setter vi våre spor.

Vi som har kunnskap og viten om forfedrenes uforstand: De hugget ned skogen med jernøks og matjord ble skylt vekk med vinden og vann.
Det ga kortsiktig vinning, men sporene står.
Og arven er vår!

Vi som har kunnskap og viten og farligere redskap enn dem: Vi handler med samme uforstand
Vi vil ikke vite at vinning kan gi tap som slekter må leve med. Vi skapte oss velstand og lar dem forgiftes av egen suksess.

Vi vil ikke se at en enda rikere rikdom gjør jorden fattig og arm. Vi vil ikke høre at fremtiden gråter gjennom øyeblikkets larm.

Vi låner og kjøper og selger på tyvenes markedsplass. Vi raner oss selv og menneskenes hjem. Det finnes ingen reklame for dèt:
Et hav – et fjell – et tre.

Men ørkenen ruller nærmere nå
og tvinger oss til å forstå:
Det haster, det haster
Det dør en dag hver eneste natt
Og i morgen er retten satt.
Vi er skyldige alle, ingen går fri.
Hvilken arv gir vi?

Blå er vår eneste himmel
Grønn er vår eneste jord.
Her er vår eneste fremtid
Nå setter vi våre spor."
- *Sidsel Mørck*

" Å miste regnskogfolkenes samlede visdom ville være som å brenne alle verdens biblioteker uten å ta seg bryet med å se etter hva som stod i hyllene."
- *Anita Roddick*

" Du ska itte trø i graset.
Spede spira lyt få stå.
Mållaust liv har og e mening
du lyt sjå og tenkje på."
- *Einar Skjæraasen*

" En bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få tilfredsstille sine behov. "
- *Gro Harlem Brundtland*

" De spiser av skogene mine.
Seks gravemaskiner kom og spiste av skogene mine.

De svinger med kjeftene på lange skaft
og har løvetann i munnvikene.

De eter og spytter ut, spytter ut og eter,
for de har ingen strupe mer, bare en diger
kjeft og en rumlende mave."
- *Utdrag av Rolf Jacobsens Hemmelig liv (Gyldendal, 1954)*

Prosjektforslag

Prosjekt: Humlehus

Hvorfor

Bidra til å redde den sterkt nedadgående humlebestanden gjennom å lage et humlehus. Prosjektforslag for å ta prosjektmerket “Vi gjør verden bedre!”.

Bidrar til følgende programmål

S-6 Tilegne deg naturkunnskap.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning
K-7 Få erfaring med bruk av arbeidstegninger, oppskrifter og planleggingsverktøy.
K-9 Få erfaring i å bruke forskjellige naturmaterialer og andre typer materialer.

Steg 1: Hva brenner dere for?

Problemstilling:

Bestanden av villbier i Norge og ellers i verden er truet av menneskelig aktivitet. Humler og bier har en viktig rolle i naturen fordi de sørger for bestøving av mange blomstrende planter, deriblant matplanter. Uten dem vil vi det bli vanskelig å produsere mange av matvarene vi er vant til å spise. I urbane områder med tettbebyggelse er det ofte sterk mangel på egnede plasser hvor humlene kan etablere sine bol.

Sett dere inn i problemstillingen og finn ut hva dere ønsker å få til. Definer et eget mål for prosjektet - både hva dere ønsker å oppnå med det og hva dere spesielt ønsker å fokusere på gjennom konkrete tiltak. Begynn med bevisstgjøring rundt hvorfor dere ønsker å gjøre dette, og finn informasjon om problemet og mulige løsninger:

- Hva skjer med bestanden av villbier (for eksempel humler) i Norge og i resten av verden?
- Hvorfor skjer dette?
- Hva kommer til å skje hvis den negative utviklingen fortsetter?
- Hvordan vil dette påvirke mennesker?
- Hvorfor er dette dårlig for naturen?
- Hva kan vi som speidere gjøre med dette problemet?

Steg 2: Hvordan få det til?

Tenk på hvordan dere vil løse prosjektet og hvordan dette kan planlegges i patruljen eller troppen. Det er viktig å gjøre seg kjent med hvorfor vi gjør dette og finne informasjon om problemet og nyttige virkemidler. Dere vil finne mye informasjon hos foreningen La humla suse eller miljøorganisasjonen Sabima.

Planlegging og forberedelser

I Speiderbasen og på side 5–13 i aktivitetsheftet for Patruljen i samfunnet finner dere mange gode tips og hjelpemidler til hvordan dere planlegger og gjennomfører et prosjekt.

Gi utfordringer til alle

Husk at alle som deltar skal ha noe å gjøre. Fordel derfor ansvar og oppgaver mellom dere, og pass på at alle får utfordret seg. Dere kan for eksempel fordele følgende roller i prosjektet:

- Prosjektleder
- Utstyrsansvarlig
- Økonomiansvarlig (ansvar for å søke om midler og lage regnskap på utgifter)
- Innkjøpsansvarlig
- Plassansvarlig (ansvar for å finne en park eller område dere kan bruke)
- Informasjonsansvarlig (tar kontakt med aviser, legger ut info på sosiale medier.)

Steg 3: Gjør det!

Humlene er avhengig av gamle musebol og lignende. Målet er derfor å forsøke å etterligne et musebol.

Valg av materialer:

Både ubehandlet og trykkimpregnert materiale kan benyttes til kassa, men unngå maling eller lakk. Naturen vil gå sin gang, og da får man lage en ny kasse etter hvert. For å gjøre dette bærekraftig kan dere ta kontakt med en byggevareforretning og spørre om de har en restekasse eller materialer som likevel blir kastet eller brent, og som speiderne kan få gratis. Eller har kanskje en av dere noen planker liggende i hagen, bod eller garasje?

Hvis det ikke er mulig å få tak i gratis materialer, kan økonomiansvarlig søke om støtte fra speidergruppa eller lokale bedrifter i området. Det finnes også en annen måte å lage humlebol på, rett i bakken, og da trenger man ikke så mange byggematerialer.

Det er ikke 100 % nødvendig å lage selve kassa nøyaktig slik det står i oppskriften. Lag gjerne en egen tegning – bare husk at humlekassa må ha luftehull, og at humlene må krype inn nederst i kassa. Innsiden av "humleboligen" skal være tørr og lun, som et musebol. Det mest avgjørende er derfor hvordan dere lager innmaten, altså bolet.

For å finne materialer til innsiden av kassen kan dere følge noen av tipsene dere finner i oppskriftene nedenfor.

https://www.lahumlasuse.no/humlekasser/
http://humleskolen.no/lag-din-egen-humlekasse/

Plassering:

Plassering er viktig for at det ikke skal bli for mye fuktighet i humlekassene. Det er viktig å følge rådene her. Plassansvarlig kan se på mulighetene for å plassere humlehusene privat, eller om det er noen som kanskje ønsker å stille som frivillig for plassering.

Oppfølging:

I slutten av humlesesongen må humlereiret tas ut av kassa og brennes for å unngå å overføre eventuell smitte til neste års beboere. Skyll kassa med varmt vann og sett den inne til overvintring.

Lenken viser hvilke humler vi har her i Norge. https://artsdatabanken.no/Pages/231205

Oppgave:

Observer hvilke typer humler du finner i ditt nærområde.

Steg 4: Slik gikk det!

Evaluering av prosjektet

For å kunne lære noe av dette prosjektet, se tilbake på hva dere har gjort, og se om prosjektet ble som dere hadde tenkt. Les mer om hvordan dette gjøres i aktivitetsheftet.

OBS! Husk at humlene ikke er så flinke til å “høre etter”, så det kan ta 1–2 år og kanskje mer før dere får gjester.

Hurra!

Husk å feire gjennomføringen av prosjektet. Hva med en innflytningsfest for humlene?

Prosjekt: Humlehage

Hvorfor

Få erfaring med å lage en humlevennlig hage, som skal være med å redde den sterkt nedadgående humlebestanden.

Bidrar til følgende programmål

S-6 Tilegne deg naturkunnskap.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning
S-9 Bli kjent med hvor og hvordan ulike produkter er produsert, og la dette få konsekvenser for hvilke produkter du velger.
K-9 Få erfaring i å bruke forskjellige naturmaterialer og andre typer materialer.

Steg 1: Hva brenner dere for?

Problemstilling:

Bestanden av villbier, og deriblant humler, er truet av menneskelig påvirkning. En av de viktigste grunnene til det er at det blir stadig mindre kulturlandskap som insektene trives i.

Definer et eget mål for prosjektet - både hva dere ønsker å oppnå med det og hva dere spesielt ønsker å fokusere på gjennom konkrete tiltak. Det er viktig å gjøre alle bevisste på hvorfor dere gjør dette, og finne informasjon om problemet og mulige løsninger. Sett dere inn i problemstillingen og finn nyttige tiltak:

- Hva slags kulturlandskap trenger villbiene?
- Hvordan kan vi bidra til å redde de norske humlene og biene?
- Hvilke planter bør vi plante og hvor?

Steg 2: Hvordan få det til?

Planlegging og forberedelser

I Speiderbasen og på side 5–13 i aktivitetsheftet for Patruljen i samfunnet finner dere mange gode tips og hjelpemidler til hvordan dere planlegger og gjennomfører et prosjekt. Tenk på hvordan dere vil løse prosjektet og hvordan dette kan planlegges i patruljen eller troppen.

Gi utfordringer til alle

Husk at alle som deltar skal ha noe å gjøre. Fordel derfor ansvar og oppgaver mellom dere, og pass på at alle får utfordret seg. Dere kan for eksempel fordele følgende roller i prosjektet:

- Prosjektleder
- Utstyrsansvarlig
- Økonomiansvarlig (ansvar for å søke om midler og lage regnskap på utgifter)
- Innkjøpsansvarlig
- Plassansvarlig (ansvar for å finne en park eller område dere kan bruke)
- Informasjonsansvarlig (tar kontakt med aviser, legger ut info på sosiale medier.)

Noen har tilgang til hage, andre har ikke det. Her vil vi dele inn i to mulige alternativer – landlig og urbant. Noen speidere bor i byen og noen på landet. Økonomiansvarlig sørger for å søke om penger til gruppa, eller skaffe støtte fra lokale bedrifter eller andre steder.

Generelt om planting:

Frø må samles eller kjøpes. Kjøp hvis mulig frø av god kvalitet som er tilpasset norsk klima og deres lokale vekstforhold. Velg ellers lettstelte planter som ikke krever mye vann eller gjødsling. Hvis dere planter i hagejord, grøftekant eller potte i et område hvor det finnes brunsnegler, er det lurt å ta forholdsregler mot dem når plantene er små, ellers risikerer dere å komme til avspiste stilker en vakker dag.

Pollinatorvennlige blomster:

I denne brosjyra som kan lastes ned fra blomstermeny.no kan dere finne en kort oversikt over anbefalte blomster som pollinerende insekter liker. Og her finner du oversikt over sommerblomster som humler, bier og sommerfugler er glade i:
http://blomstermeny.no/wp-content/uploads/2016/06/Hage_Ettårige-og-sommerblomster_crop-1.jpg

Se på disse og sammenlign med det lokale hagesenteret eller en gartner. For de yngste er nok blomkarse mest takknemlig, da den vokser svært fort og er voksevillig. Hele planten kan for øvrig spises. Tenk også på at insektene er spesielt sårbare på våren når det ikke finnes nok føde, så det kan være lurt å kjøpe og plante noen ferdig utvokste planter som blomstrer tidlig, som krokus og julerose.

Steg 3: Gjør det!

Planting:

Samle eggekartonger, doruller, eller avispapir og plant i disse. Oppskrift finnes på nett på blogger og sider som http://no.pinterest.com

Jord:

Det beste er om dere får tak i kompostjord og blander den ut med sand, perlite e.l. Men hvis det er vanskelig, går det også an å kjøpe såjord fra et hagesenter. Det er ikke så dyrt, og hvis man ønsker et godt resultat, kan man kjøpe en pakke perlite i tillegg, som man strør på før man planter frøene. Det vil gjøre at det ikke danner seg grønske rundt plantene som igjen kan kvele plantene. Hvis ikke, må man passe litt på og skrape vekk grønsken.

Speiderne bør starte innendørs med planting og forberedelser. Ved å følge anvisningen på frøpakken, er det enkelt å komme i gang. Sett pottene/melkekartongene/eggekartongene osv. i vinduskarmen eller et annet sted med god tilgang på dagslys, og vent på at det begynner å spire. For å slippe å vanne så ofte, kan man bruke blanke plastposer eller plastfolie over pottene til det begynner å spire. Et annet triks er å sette et syltetøyglass opp ned på potta, men husk å lufte ut dette minidrivhuset med jevne mellomrom.

Når frøene spirer, og temperaturen ute begynner å ta seg opp, er det på tide å sette plantene ut. Husk at plantene kan være vare for både nattefrost og direkte sollys!

Landlig

Hvis du har et humlehus, kan du plante i nærheten av dette. Hvis plassansvarlig har funnet plass til dere, benytt dere av denne. Hvis ikke, kan dere finne et sted utenfor speiderlokalet, egen hage eller hos familie.

Start med å spa opp et område. Det vil si at du må snu jorden omtrent i samme dybde som bladet på spaden din er langt. Ta vekk gress og store steiner og lag gjerne en kant rundt med de steinene du tar bort. Plant plantene i den avstanden det er anvist på frøpakken.

Urbant

Hvis du har tilgang til en balkong, er det et tøft alternativ som heter pallehage.

https://www.youtube.com/watch?v=bPcXoOuDA-I

Dere kan få paller på byggevareforretningen. De har også naturvennlig dekke, netting som kan benyttes for å holde jorden på plass. Plantejord eller kompost passer til paller. Hva med å ta med en plante med salat og noe jordbær samtidig som du planter? Det å skaffe kortreist mat er også bærekraftig.

Til parken, geriljaplanting

Hver kommune har en “Vei og park”-avdeling som man kan kontakte for å få lov til å plante utenfor gamlehjem eller kommunens boliger. Ta kontakt og foreslå planting av humlevennlige planter på et sted som dere får anvist. Dere kan alternativt foreslå at dere kan plante i krukker. Gamle galvaniserte bøtter eller kar passer fint. Blomster som vil glede eldre og humla er forglemmegei og lavendel. Også her er det hyggelig om det er noen planter som kan spises, som jordbær eller salat. Da er dere med på å stimulere flere sanser hos dem som ser dette.

Større steder har hagelag eller planteforeninger – de har ofte hager som de har ansvaret for og som er offentlige. Her går det også an å spørre og få hjelp. De som driver på med hage er som regel veldig hyggelige folk!

Et annet alternativ, er å gjøre som bilisten som hver dag sto i kø innover mot Oslo. Han hadde en neve solsikkefrø som han kastet ut av bilvinduet. Etter hvert ble det solsikker langs veien.

Plassansvarlig kan også finne et sted i en glemt park eller langs en vei, og så kan patruljen ta en sykkeltur og strø blomsterfrø langs en vei. Pass på å ikke gjøre noe på et privat område. Da er det best å spørre først.

Skap blest!

Tenk over hvordan dere kan gjøre flere oppmerksomme på dette problemet. Legg ut prosjektet deres på speiding.no og del gjerne bilder fra prosjektet på sosiale medier med emneknaggene #speiding og #bedreverden.

Steg 4: Slik gikk det!

Evaluering av prosjektet

For å kunne lære noe av dette prosjektet, se tilbake på hva dere har gjort, og se om prosjektet ble som dere hadde tenkt. Les mer om hvordan dette gjøres i aktivitetsheftet.

OBS! Husk at humlene ikke er så flinke til å “høre etter”, så det kan ta 1–2 år og kanskje mer før dere får gjester.

Hurra!

Husk å feire gjennomføringen av prosjektet. Hva med en innflytningsfest for humlene?

Store og små steder har et hagelag. Inviter hagelaget eller hageforeningen på en hagevandring og avslutt med medbrakt bålgryte og bålmat.

Prosjekt: Strandrydding

Hvorfor

For å bidra til å rydde vekk søppel som driver inn på strendene, og for å bli bevisste på hvor mye søppel som havner i havet.

Bidrar til følgende programmål

F-7 Få erfaring med ferdsel i ulike naturmiljø og utforsking av kjente eller nye områder.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.
S-14 Engasjer deg i aktuelle samfunnsproblemer eller kriser, lokalt, nasjonalt eller internasjonalt.

Steg 1: Hva brenner dere for?

Problemstilling:

Ifølge tall fra 2016 kastes det hvert år 12 millioner tonn plastavfall i verdens hav. Det er det samme som at 10 store søppelbiler fullastet med plastavfall tømmer lasset sitt i havet hvert eneste minutt, 24 timer i døgnet, 365 dager i året. Ifølge prosjektet «Save the North Sea», dør rundt én million sjøfugl og hundre tusen pattedyr og skilpadder årlig, som følge av at de spiser eller blir skadet av plastavfall. Dersom giftstoffer fra søppelet kommer inn i vår matkjede, kan søppelet også vise seg å være farlig for mennesker.

Sett dere inn i problemstillingen og finn ut hva dere ønsker å få til. Definer et eget mål for prosjektet - både hva dere ønsker å oppnå med det og hva dere spesielt ønsker å fokusere på gjennom konkrete tiltak. Det er viktig å gjøre alle bevisste på hvorfor dere gjør dette, og finne informasjon om problemet og nyttige virkemidler. Finn ut:

- Hva skjer med søppelet som blir kastet i naturen?
- Hvor lang tid tar det for forskjellige avfallstyper å gå i oppløsning i naturen?
- Hvordan påvirkes dyrelivet i havet av forsøpling?
- Hva kan vi gjøre med forsøpling av havet?
- Hva kan vi gjøre med forsøpling i nærmiljøet?

Steg 2: Hvordan få det til?

Forberedelsene gjennomføres i enheten. Tenk på hvordan dere vil løse prosjektet og hvordan dette kan planlegges i patruljen eller troppen. Dere kan enten planlegge en egen strandryddeaksjon eller finne en aksjon dere kan bli med på (se https://holdnorgerent.no). Prosjektet kan gjennomføres enten på den offisielle strandryddeuka eller på et annet tidspunkt som passer bedre med enhetens terminliste.

Forslag til fordeling av arbeidsoppgaver:

- Prosjektleder
  - Har overordnet ansvar for prosjektgruppa, og skal følge opp at alle gjør oppgavene sine.
- Administrasjon
  - Sørger for at aksjonen blir registrert hos Hold Norge Rent, og følger opp innsamling og rapportering.
- Forpleining
  - Avhengig av hvor lang tid aksjonen deres tar, bør dere ha noen som har ansvar for å skaffe noe å drikke og bite i.
- Informasjonsansvarlig

    - Sørger for å kontakte lokale aviser og skaffer oppmerksomhet om aksjonen.
- Plassansvarlig
    - Finner ut hvor dere skal rydde.
- Utstyrsansvarlig
    - Skaffer oversikt på hva dere trenger av utstyr. Dere kan bestille utstyrspakke fra Hold Norge Rent.
- Økonomiansvarlig
    - Holder oversikt over økonomien.

Dere finner en god beskrivelse av fremgangsmåte og tips til hva dere må huske på her:

- **Nasjonale ryddedugnader**: https://holdnorgerent.no/nasjonale-ryddedugnader
- **Råd og tips:** https://holdnorgerent.no/kunnskapsartikkel/tips-til-en-god-ryddeaksjon
- **Ryddeveileder** og **Sikkerhetsveileder** som kan brukes i tillegg til Norges speiderforbunds egen Sikkerhet på tur.
    - https://holdnorgerent.no/veiledere
- **Rydde** er et kart der man kan få oversikt over aksjoner og forsøplede områder. I kartet kan man melde seg på ryddeaksjoner, registrere funn, få oversikt over avfallsselskaper, organisere egne aksjoner og melde inn et forsøplet område.
    - https://ryddenorge.no/
- **Gratis ryddeutstyr:**
    - https://holdnorgerent.no/ryddeutstyr
- **Sø refusjon:**
    - https://holdnorgerent.no/kunnskapsartikkel/refusjonsordningen-fa-pengene-tilbake-for-ryddeaksjonen

Steg 3: Gjør det!

Når dere er ferdige med å rydde, går dere inn på Ryddeportalen og registrerer:

- hvor mange deltakere som har vært med
- antall kilo søppel som er plukket
- antall meter terreng som er ryddet
- dersom dere har gjort spesielle funn

Skap blest!

Del gjerne bilder av ryddeaksjonen og resultatene på sosiale medier. Bruk emneknaggene #speiding og #bedreverden

Steg 4: Slik gikk det!

Evaluer i enheten (se tips i aktivitetshefte):

- Var det mer søppel enn vi hadde trodd?
- Hvor kommer alt søppelet fra?
- Hvordan kan vi som enkeltpersoner og speidergruppe bidra til å redusere søppel i havet?
- Hvordan kan vi påvirke samfunnet til å kaste mindre søppel?

Hurra!

Ikke glem å feire prosjektet!

Prosjekt: Byttemarked

Hvorfor

For å få et bevisst forhold til eget forbruk, og for å jobbe med holdninger om at ting kan brukes på nytt og ha en verdi for andre.

Bidrar til følgende programmål

S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
V-8 Utvikle forståelse for fellesskapets verdi, og vis vilje til å bidra i fellesskapet.
V-10 Gjør noe sammen med speidere fra en annen gruppe eller enhet.
F-13 Tilegne deg kunnskap og erfaring innen bruk og vedlikehold av turutstyr.

Steg 1: Hva brenner dere for?

Problemstilling:

I Norge, hvor de fleste familier har god råd, eier vi mye mer klær, leker, utstyr og tekniske duppeditter enn vi klarer å bruke opp. Gleden ved å skaffe seg noe nytt varer ikke lenge, og folk er vant til stadig å kjøpe seg ting de har lyst på. Mens det som ikke lenger er nytt og spennende, eller ting som er litt ødelagt, risikerer å bli liggende og støve i skapet eller å bli kastet.

Sett dere inn i problemstillingen og finn ut hva dere ønsker å få til. Det er viktig å gjøre alle bevisste på hvorfor dere gjør dette, og finne informasjon om problemet og nyttige virkemidler. Definer et eget mål for prosjektet - både hva dere ønsker å oppnå med det og hva dere spesielt ønsker å fokusere på gjennom konkrete tiltak.

Steg 2: Hvordan få det til?

Enheten bestemmer seg for hvem som skal delta i planleggingen, og hvem markedet skal være for.

Forslag til fordeling av arbeidsoppgaver:

- Prosjektleder
  - Har overordnet ansvar for prosjektgruppa, og skal følge opp at alle gjør oppgavene sine.
- Informasjonsansvarlig
  - Sørger for å kontakte lokale aviser og skaffer oppmerksomhet om markedet.
- Plassansvarlig
  - Finner ut hvor dere kan være, og sørger for nødvendige avtaler og koordinering av sted.
- Utstyrsansvarlig
  - Sørger for at dere har det dere trenger av utstyr for å gjennomføre markedet.
- Økonomiansvarlig
  - Holder oversikt over økonomien. Spesielt hvis dere ønsker å ha en kafe eller noe annet som skal gi inntekter.

Hvordan fungerer et byttemarked?

Deltakerne tar med seg ting de ønsker å bytte bort til en møteplass, og ser om de finner noe de kan bytte til seg, uten at dere tar betalt for det. Her betaler man én gjenstand med en annen man selv har tatt med.

Utgangspunktet for et byttemarked er at det ikke skal være penger i omløp. Hvis dere vil tillate at folk også kan selge ting, må dere tenke på dette når dere sender ut informasjon om markedet.

Hvem er markedet for?

Markedet kan være et rent speidermarked for speidergruppa eller kretsen, eller dere kan arrangere noe som er åpent for alle. Her er det viktig å være tydelig og at det kommer klart fram i invitasjonen, slik at folk vet hva de kan forvente å finne på markedet. Det bør være en spredning i alder på dem som deltar i byttemarkedet, slik at for eksempel turbukser og speiderskjorter kan byttes fra noen som har vokst fra dem, til noen som har mer bruk for dem.

Hvilke ting ønsker dere at skal kunne byttes bort på markedet?

Det kan være en fordel å spesialisere markedet og sette et tema for dette, slik at ikke folk tar med alt mulig. Noen forslag:

- Friluftsliv: Turutstyr, turklær, speiderartikler og annet som er relatert til dette.
- Klær: Vanlig klesbyttemarked.
- Leker og spill
- Bøker

Vurder å tilby rensing eller enkel reparasjon av det som kommer inn til byttemarkedet eller still det som krav at gjenstandene er satt i god stand før byttemarkedet.

Lokaler og utstyr

Som arrangør må dere finne et egnet lokale, innendørs eller utendørs. Finn ut hva dere trenger av bord, stoler, kleshengere eller annet for å organisere forskjellige "bytteboder" i lokalet. Det kan være greit å tenke på løsning for provisoriske prøverom, slik at folk kan prøve ting før de bytter.

Steg 3: Gjør det!

Invitasjon og informasjon

Invitasjon må lages og sendes til alle dere ønsker at skal komme. Dette kan være invitasjon i sosiale medier, plakater i nabolaget eller lignende.

I invitasjonen må det komme fram hva slags type gjenstander som kan byttes bort.

Spilleregler

Det må også defineres og formidles noen "spilleregler", slik at alle vet hvordan byttehandelen skal gå for seg. For eksempel kan dere lage kuponger som man bruker som valuta: få en kupong for å levere et plagg, betal med en kupong for å kjøpe et plagg.

Forslag til flere aktiviteter dere kan ha på markedet:

- "Nyt på nytt" fra troppsmøtet
- Forskjellige leker og konkurranser
- Moteshow med brukte klær og sko
- Høytlesning fra bøker eller andre kreative måter å gjenbruke gjenstandene fra markedet på
- Reparasjonsverksted

Opprydning

Husk at opprydding også er en del av prosjektet. Byttemarkedet skal i utgangspunktet ikke være som et loppemarked, der alt som ikke blir “solgt” blir stående igjen. Hvis det likevel blir noe igjen, kan dere gi det til veldedige formål, slik som Fretex eller tilsvarende organisasjoner.

Skap blest!

Tenk over hvordan dere kan gjøre flere oppmerksomme på dette problemet. Legg ut prosjektet deres på speiding.no og del gjerne bilder fra prosjektet på sosiale medier med emneknaggene #speiding og #bedreverden.

Steg 4: Slik gikk det!

Husk å evaluere prosjektet og feire når dere er ferdige! Se mer om dette i aktivitetsheftet til prosjektmerket “Vi gjør verden bedre!”

Hurra!

Ikke glem å feire prosjektet!

Prosjekt: Du blir hva du spiser

Hvorfor

For å bli mer bevisst på hvilke ressurser som går med til måltidene vi spiser og hva det gjør med verden vi lever i. Passer best for rovere og dem som bor alene eller styrer måltidene selv.

Bidrar til følgende programmål

S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
S-9 Bli kjent med hvor og hvordan ulike produkter er produsert, og la dette få konsekvenser for hvilke produkter du velger.

Steg 1: Hva brenner dere for?

Problemstilling

Maten vi spiser påvirker ikke bare helsen vår, men også verden vi lever i. Mye av maten vi spiser er produsert med stort forbruk av arealer, energi og vann og noe er transportert over halve verden. Hver dag kastes det dessuten mye mat, noe som er en utrolig sløsing med ressurser.

Sett dere inn i problemstillingen gjennom å undersøke hvordan maten vi spiser påvirker miljøet. Definer et eget mål for prosjektet - både hva dere ønsker å oppnå med det og hva dere spesielt ønsker å fokusere på gjennom konkrete tiltak.

Steg 2: Hvordan få det til?

Planlegg hvordan dere kan nå målene dere har satt dere. Hvilke tiltak vil gi størst effekt? Hva trenger dere for å klare å gjennomføre dem? Hvordan kan dere nå ut til flere? Se aktivitetsheftet til prosjektmerket “Vi gjør verden bedre!” for flere tips til planlegging.

OBS! Prosjektet bør gå over minst én måned.

Steg 3: Gjør det!

Nedenfor finner dere tips til tre mulige tiltak. Dere kan la dere inspirere av dem eller finne på noen andre.

Forbrukermakt:

Vær bevisst på hvilke matvarer du kjøper inn. Dette er faktorer som bør tas med i vurderingen:

- Er varen fraktet unødvendig langt eller produsert med stort energi-, areal- eller vannforbruk? Kan du velge noe som er mer miljøvennlig? Se oversikten over mat som er bra for miljøet: https://www.framtiden.no/gronne-tips/mat/sjekk-hvilken-mat-som-er-best-for-miljoet.html
- Har varer palmeolje i seg? Kan du velge en tilsvarende vare uten?
- Kan du velge kjøttfritt fremfor kjøtt? Tenk på næringskjede og produksjonslinje. Hva krever minst ressurser å produsere?
- Trenger du ekstra store økonomipakker eller “ta tre - betal for to”-tilbud? Kjøp heller passe mengde, slik at du ikke må kaste mat som blir dårlig, eller planlegg slik at du kan fryse ned og bruke senere.
- Er det bra med engangspakninger og lag på lag med emballasje? Kjøp heller løsvekt hvis det er mulig.

Restefest:

- Bruk opp restene i kjøleskap og kjøkkenskap.
- Kjøp nedpriset og litt ukurant mat som ellers ville blitt kastet. Finn ut hva de vanlige matproduktenes reelle holdbarhet er sammenliknet med “best før” datoen.
- Lag gjerne en bedre middag basert på rester på en tur.

Kjøttfri mandag:

Lag og spis kjøttfrie måltider hver mandag i prosjektmåneden. Prøv å tenke nytt og hent gjerne inspirasjon fra internett. Mange gode oppskrifter finnes ved å søke opp “kjøttfri mandag” eller “no meat Monday”.

Ekstra utfordringer for å avansere enda mer enn bare i matveien:

- velg miljømerkede produkter når du handler andre dagligvarer enn mat og drikke
- sjekk om det er miljøgifter eller andre skadelige stoffer i kosmetikken du bruker
- vær obs på mikroplast i kosmetikk, det finnes ofte alternative produkter uten

Skap blest!

Tenk over hvordan dere kan gjøre flere oppmerksomme på dette problemet. Legg ut prosjektet deres på speiding.no og del gjerne bilder fra prosjektet på sosiale medier med emneknaggene #speiding og #bedreverden

Steg 4: Slik gikk det!

Husk å evaluere prosjektet og feire når dere er ferdige! Se mer om dette i aktivitetsheftet til prosjektmerket “Vi gjør verden bedre!”

Tematurer

Tematur: Ikke-motorisert tur

Hvorfor

Bli kjent med hvordan man kan reise ut på tur uten bruk av motoriserte fremkomstmidler. Reflektere over hva man tar med seg på tur, og bli kjent med og utforske nærområdet.

Bidrar til følgende programmål

F-9 Tilegne deg kunnskap om og erfaring med bruk av ikke-motoriserte fremkomstmidler.
F-2 Utvikle ferdigheter innen orientering.
F-10 Utvikle gode rutiner for turplanlegging.
S-7 Bli kjent med hvordan mennesket påvirker naturen, og gjør noe for å begrense skadelig påvirkning.

Fremgangsmåte

Se hvor langt det er mulig å komme seg i nærmiljøet uten å bruke motoriserte hjelpemidler. Start gjerne på speiderhuset eller et annet sted som er i kort reiseavstand fra resten av speiderne.

Tematur: Zero Waste tur

Hvorfor

Gjennomføre en så miljøvennlig tur som mulig.

Bidrar til følgende programmål

F-10 Utvikle gode rutiner for turplanlegging.
S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
S-10 Få erfaring med bærekraftig bruk av naturens ressurser gjennom dyrking, høsting og sanking.
K-4 Utvikle evner til logisk og taktisk tenking.

Fremgangsmåte

I denne turen ligger det mye planlegging. Målet med turen er å gjennomføre den med så lite utslipp eller forsøpling som mulig.

Her er det mange momenter man må tenke på. For eksempel:

- Hvordan reiser vi til turen? (Gå/sykle? kollektivt? haike?)
- Skal vi ha med mat?
    - Skaffe råvarer uten emballasje, hvis mulig. Kan dere finne noen av ingrediensene i naturen? Se også tips til bærekraftig mat nedenfor.
    - Gjenbrukbare beholdere til å ta med maten i, slik at det ikke genereres søppel som må tas med tilbake igjen
    - Porsjonering av mat på forhånd, slik at det ikke blir rester som må kastes
- Valg av varmekilde ved matlaging

- Tenke gjennom hvilke varmekilder som gir hvilke utslipp

Tips til bærekraftig mat:

https://naturvernforbundet.no/spis-naturen/barekraftig-mat-article32553-3469.html

Tematur: Helt på BÆR(ekrafts)TUR

Hvorfor

Få erfaring med å klare dere med så lite som overhodet mulig på langtur. Dette er et reiseprosjekt, som kan testes over flere dager.

Bidrar til følgende programmål

F-10 Utvikle gode rutiner for turplanlegging.
S-8 Bli bevisst behovet for å redusere forbruket, og bidra til dette gjennom blant annet gjenbruk og kildesortering.
K-4 Utvikle evner til logisk og taktisk tenking.

Utstyr og forberedelser

Dere trenger nettilgang og pc/mobil for å undersøke.

Artikkel fra Fremover

En flernasjonal skoleklasse fra Agder folkehøgskole reiste på en langtur for å utforske billige og bærekraftige måter å reise på, og for å lære seg norsk. Bruk historien som inspirasjon til å planlegge et reiseprosjekt der dere reiser bærekraftig og ellers bruker så lite som mulig.

Fremgangsmåte

Planlegg reiseruta godt og bruk sosiale medier til å finne rimelige om ikke gratis overnattingssteder. Kontakt lokale speidergrupper som ofte har egne hus eller hytter med overnattingsmuligheter.

Bruk kollektivtransport i så stor grad som mulig. På den måten får man tid til å se og reflektere over de stedene man drar gjennom.

Ta med det dere trenger og ikke mer. Tenk økologiske produkter og gjenbruk.

Kontakt Frivillighetssentraler og liknende organisasjoner for å få låne utstyret dere trenger når dere kommer til målet. Det kan være ski, alpinutstyr, kano, telt, redningsvest og så videre.

På forhånd kan dere også sjekke om det er bedrifter i området som er knyttet til appen «Too good to go», slik at det er mulig å få rimelig mat som ellers ville blitt kastet.

Av og til er det mulig å gjøre en liten gjentjeneste for mat ved å annonsere sin ankomst og hva dere kan bidra med. For eksempel rydde et lager eller hjelpe til under matutdeling.

Sporløs ferdsel!

"En takk og ingenting": Mens dere er på tur, tenk på speidernes hovedregel for ferdsel i naturen – å ikke etterlate spor. Men sett gjerne spor igjen i hjertene hos de dere møter. Finn nye venner.